

Gdetes ideo desluunt: qz coagulū charitatis nō habet.
a Supedificates, fidei. i. edificates vosipos i bōis
 opib⁹ sup fidamētū fidei: vt lapides viui ponam⁹ in
 domo dei. **b** In spūctō oran. Ut de vīs viribus
 nō psumat: s̄ in diuīse tuītū is adiutorio speretis: nō
 p̄ vos saluari putatēs: sed o
 adiutētū spūcti in vos peti
 te: quo inspirati ardēt⁹ ore
 ris: ne cū bis q̄ spūm nō ba
 bet ab ecclia segregem⁹.
c Illos aut̄ saluate. Quā
 nō sūt dānari apō dēu. **d** Sā
 tā, ppe eadūt in ignē doce
 te vt scipos liberēt. **e** In
 timore. Noc ad tria illa ad
 iungendāt est. **f** Vā t̄ aposto
 tas cū q̄sq̄ arguit t̄ dāna
 biles ostēdit in timore de
 bet arguere ne forte sibi su
 isq̄ aliquid rale cōtingat. t̄ q̄
 de icēdō vīto ⁊ aliū casti
 gās eripit: timeat ne t̄ ipse
 tentet. t̄ q̄ penitent, primo
 misere: circūspiciat ne for
 te plus iusto vel feuer⁹ exi
 stat vel pius. **g** Odiēt
 es ē t̄. Nō corp⁹ s̄ macu
 latū esse odise debem⁹ t̄ ar
 guere: ut immaculatū red
 iam⁹: vt de carnali spūa
 le efficiatur: qd̄ q̄ nō nr̄i ar
 bitri potestate: sed dei gra
 tia p̄ficiendū est. recte sub
 iungit: ei autē t̄.
h In exultatione. Quos
 superioris monebat in timo
 re deo seruare, dicit cōstītuē
 dos in exultatiōe: qz quāto
 magis t̄ repidi de actib⁹ i p̄
 senti fuerim⁹: t̄ tāto amplius
 in futuro de pcepta merce
 de letabimur. **i** Glia ma
 gnificētia. Si habetis glo
 riā pure fidei t̄ p̄scientie et
 magnificētia in opatione:
 t̄ imperiū sup̄ infirmitatez
 vel sup̄ demōes: t̄ p̄tē re
 sistētē virtūs vel toritorib⁹ deo nō vobis imputate: qui ante tē
 pora t̄ in p̄tī t̄ post oīa t̄ gloriosus in cōfītīa: magnificētia
 in opib⁹: iperās tā volētib⁹ t̄ potēs cui nihil resistit.
 Finit ep̄la beati Jude apostoli.

s ut sitis tēplū dei.
a supedificates vosipos sāctissime
 dei vel vestro sacrificato.
b nostre fidei: in spiritusctō orātes vos
 metipos in dilectionē dei seruate: ex
 pectātes miscōdiaz dñi nostri ielu xp̄i
 a s̄ cōvincere ad virtutē nō illo⁹: sed ecclēsī.
 in vitam eternā. **c** Et hos quidē argūi
 s̄ certissime dānatos diuīno iudicio.
d Vitie: p̄tē se de ignē tormentop̄
 te iudicatos: illos at̄ saluate de ignē
 a s̄ quadā vi. **e** Vel q̄s i p̄tē obſtinatos videris: mi
 seremini dolentes q̄ nō potestis eos saluare. **f** Penitēti
 b rāpiētes. Alijs autē miseremini in ti
 s̄ q̄ cōcupiscentiis carnis polluit.
g more: odiētes t̄ ea q̄ carnalis est
 a s̄ corp⁹ mortale t̄ passibile quo velatur anima.
 maculatam tunicā. **h** Si aut̄ qui potēs
 s̄ in omnib⁹ vestris opib⁹. **i** in plenī.
 s̄ in furō.
 est vos cōseruare sine peccato: t̄ cō
 s̄ coram angelis qui cōmplantur dei gloriam.
 stituere ante cōspectū glorie sue im
 f maculatos in exultatiōe: in aduentu
 a s̄ ei. **j** qui sol⁹ ē creator t̄ salvator mūrēdo filium.
 domini nostri ielu christi: s̄ dō deo sal
 uatori nostro: per ielum christuz do
 v impuret.
k minum nostruz: gloria magnificen
 tia imperium et potestas ante om
 ne seculuz: t̄ nunc t̄ in omnia sclā se
 culorum Amen.

Finit ep̄la beati Jude apostoli.

simi supedificates vosmetipos: in scīs opib⁹ t̄ meditatiōib⁹.
a Hāctissime nr̄e fidei. **b** Iupaddētes ista fidei nr̄e sanctissime sic fir
 mo t̄ stabili fidamētō. **c** In spūctō orātes. q̄ elevat fidelū men
 tes. **d** Oō enī fm̄ Damascenū est ascētus mētis in dēu. **e** Vosipos
 in dile. dei fuate. opa charitatis cōtinuādo. nā ista dilectio non
 subtrahib⁹ ex pte dei: nisi p̄mo deficiat ex p̄
 te hoīs: t̄ sic in ei⁹ potestate est hāc dilectio
 nē cōseruare. **f** Expectātes misericordi
 am dñi nr̄i ielu xp̄i. t̄ hoc in spe q̄ certa expe
 cratio ē future beatitudis ex grā t̄ meriti p̄
 ueniēs. **g** Et hos qdēs hereticos obſti
 natos. **h** Arguite iudicatos. i. argēdos
 ostēdite tāq̄ cōdēnatōs. **i** Illos xo q̄
 nō sūt adhuc obſtinati. **j** Saluare. per
 bona doctrinā t̄ vitā. **k** Deigne rapien
 tes. i. ne descendat ad ignē gehēne. **l** Ali
 ls aut̄. l. petōrib⁹ q̄ nō sūt hereticī. **m** Mis
 remini. eis cōpatiētes t̄ ad emēdationē co
 laborantes. **n** In timore. ne forte cōtin
 gat vos s̄līt̄ peccare. **o** Odiētes t̄ eam q̄
 carnalis est maculatā tu. i. conuerlationē.
 Istud addīt̄ eo q̄ dixerat: Alijs autē mis
 remini: q̄r licet peccatoribus sit cōpatiēndū
 tū ex p̄ vitū est oīdēdū. **p** O Alijs autē. **q** Ecē vī
 tima pars et confirmatio hui⁹ ep̄stole quaž
 terminat beatus iudas in diuīna laude dī
 cens: **r** Si aut̄ qui potēs est vos cōseruare si
 ne peccato. i. deo sine enīus gratia homo nō
 potest a peccato resurgere: nec in bono mer
 ito p̄suerare. **s** Et constituere. s. ros.
 q̄ Ante conspectū glorie sue. p̄ apertā vī
 onem. **t** Immaculatos. quia null⁹ ba
 bens maculā admittit ad eam: **u** Apocal.
 xxii. nō intrabit in eā aliquid cōinqnatū.
v In aduentu dñi nr̄i ielu christi. ad iudi
 ciū. t̄cē enī dabis electis gloria pfecta in cor
 pore t̄ anima. **w** Soli deo saluatori no
 stro. ipse solus potest nos saluare eterna sa
 lute. **x** Per ielum christuz dñm nr̄m. nā
 būnitas xp̄i t̄ hūanc salutis īstrumentū dī
 uinitatē gloriū: vt frequēter dīctū est. **y**
 gloria. in īctū appetet dign⁹ omni lau
 de. est enī gloria clara cū laude noticia.
z Magnificētia. ex diffusioē sue bonitatis
 sup̄ oīa. **aa** Imperiū. ex obediētia totius
 creature ad īpm̄. **ab** Et potestas in puni
 tione maloz t̄ p̄miatiōe bonoz. **ac** Ante
 oīa secula. licet enī p̄dicti actus circa creaturas sint t̄pales: t̄z
 virtus diuīna qua talia facit est eterna. Amen:
 Finit postilla venerabilis frātris Nicolai de lyra su
 per ep̄lam Jude apostoli.

Prefatio

ad finem mundi fm̄ catholicos doctores: vt cōtra ipsas pati
 entie clypeo necessario muniamur. si si patet necessitas huīus
 libri. ppter quod dicitur Jobis. j. i. ca. Scribe ergo q̄ vidisti
 t̄ que sunt que oportet fieri cito. q. o. scribe in libro que vidi
 sti. i. reuelationes diuīntrus factas tibi. Et que sunt: qz tribu
 lationes ecclēsī iam incepérat. Et que oportet fieri cito fz dī
 uīna ordinationē ad patientie fidelū. p̄bationē. Post hā
 licet a principio nascentis ecclēsī surrexerint tribulatiōes cō
 tra cetum fidelū vt patet in Actib⁹ apostolorū. tamē mā
 res surgent circa finē mūdi tēpōe antichristi. **T** Circa secun
 dum considerandū q̄ in cognitione habita inuestigatiōe hu
 mana frequēter falsitas contingit. nam licet prima principia
 sint per se nota: tamē in deductione ipsorum ad conclusiōes
 maxime remotas cōtingit frequēter errare: sed in cognitione
 habita reuelatione diuīna non potest esse falsitas: cū ipse sit
 regula veritatis. Cognitio xo. p̄pheta quāllis est in hoc li
 bro contenta: non p̄cedit ex inuestigatione humana: sed rene
 latione diuīna. ij. **T**ertī. i. non enim voluntate humana alla
 ta est aliquando p̄pheta: sed spiritu sancto spirati locuti sūt
 sancti dei homines. ppter quod in hoc libro non est falsitas
 aliqua sed veritas mera. ideo dicit ei vltimo ea. Et dixit mi
 hi. s. angelus loquens iohannī: **E**ec verba fidelissima t̄ vera
 sunt t̄ dñs deus spiritu. p̄pheta misit angelum suū ostend
 ere seruis suis que oportet fieri cito. Circa tertīū in quo no
 tatur ordinis qualitas. cum dicitur. **I**terum. i. post p̄phetas
 v̄ veteris

T Postilla venerabilis frātris Nicolai de lyra
 super Apocalypsim incipit et primo prefatio.

i Portet te iterū p̄phetare p̄p̄lis t̄ gētib⁹: Apo
 calyp. x. Sic ut dixi in p̄ncipio. **ii**. vēt⁹ t̄ no
 nūm testamētū adiunīcē cōrrespondēt. nā se ha
 bēt sic rota i medio rote: **iii** cēch. j. Et hoc patet
 per libros vītūs. In veteri enī testamētū sūt
 libri legales: historiales: sap̄ientiales t̄ p̄pheta
 tales. In nouo xo legi respōdet cuā gelū. libris historialib⁹
 Actus ap̄lor. sap̄ientialib⁹ xo ep̄stole. **iv** vult cū septē canōl
 cis. p̄pheralib⁹ aut̄ Apocalypsis. vii. t̄ bī dicēt bī iohanni
 verbū p̄positū: **v** Portet te iterū p̄phetare p̄p̄lis t̄ gētib⁹.
vi dicit: **vii** i. post p̄phetas veteris testamētī. Unde inver
 bo p̄p̄sto possunt notari quattuor cōditiones huīus libri.
 Prima est ei⁹ necessitas que notaſ ibi: **viii** portet. Scda ē ip̄si⁹
 veritas. ibi: **ix** Te p̄phetare. **x** Tertia ordinis qualitas. ibi: **x** t̄
 rū. **xii** Quarta eiusdem generalitas. ibi: **xii** Popul t̄ gētib⁹.
 Circa primū cōsiderandū q̄ sicut dicit Ap̄plus Deb. x. Patētia
 vobis necessaria est. quā facilē habem⁹: si tribulatiōes futu
 ras aliquid modo p̄cognoscamus: fin qd̄ dicit beat⁹ Grego. Ho
 melia. xxvij. Minus iacula feriunt que p̄uidēnt: t̄ nos tole
 rabilitus mundi mala suscipimus: si contra hec per p̄uidētē
 clypeum munitur. Beatus xo iohānes in hoc libro p̄phe
 tico describit tribulatiōes ecclēsī futuras a suo tēpōe vīc

Prefatio

veteris testamenti. Considerandum q̄ sicut libri prophetales i
veteri testamento sunt ultimi fm ordinem quem habent in bi
blijs nostris communiter. nam apud iudeos est aliter. licet au
tem libri Nachabeor̄ ponantur in biblijs nostris post libros p
phetarum: tamē nō sū de canone: fm qd̄ dicit Hiero. in plo
go galeato: qui premittitur libris Reg. et ideo inter libros ca
nonicos veteris testamenti libri prophetales sunt ultimi sic di
xi. et similiter inter libros novi testamenti liber Apocalypsis ē
ultimo. vñ potest exponi illud quod dicit Jobls. xxi. Nam
festauit se iterū iesus ad mare tyberiadis. Ad cuius intelligē
tiā sciendū q̄ locus aliquando accipitur pro habitantibus in
ipso. sicut dicitur communiter: Parisius fecit tale festum vñ spe
ctaculum. i. populus habitans parisius. Beatus x̄ Johanne
nes prope mare galilee: quod altero nomine dicitur mare ty
beriadis fuit natus. et in eodem piscationibus fuit occupatus
et inde a christo vocatus: ut habeat Mat. iiiij. ppter quod con
uenienter potest nomine tyberiadis designari. vt si sensus: Ma
nifestauit se iterū iesus ad mare tyberiadis. i. ad iohannē euā

gelistam. Iterum: id est post prophetas veteris testamenti.
Item aliter: iterum. s. semel in euangelij descriptione: et als
in apocalypsis revelatiōe. Circa quartū cōsiderādū q̄ pro
phete veteris testamenti licet prophetauerint de plurib⁹ po
pulis et gentib⁹: vt patet libros eorum intuenti: tamen pro
phetauerunt tñm vñ populo sine genti. s. iudeoz. Jonathā er
cepit q̄ fuit missus ad pphetađū niniuit. ceteri vñ ad ppheta
đū iudeis. Johānes x̄ pphetauit in hoc libro omnib⁹ gē
tibus et populis: quia pphetauit vniuersali ecclesie ex omni
bus gētibus et populis et linguis cōstitutae: vt magis videbis
in libri psecutiōe: pph qd̄ de ipso pōt dici illō. Et. lv. Acce te,
sī ppls dedi eū duce ac pceptore gentibus. dicit T̄ estem: et
protestatus fuit vniuersali ecclesie de futuris tribulationib⁹.
Quem ac pceptorem: vt per eius vitam et doctrinam om
nes gentes (si sequantur ipsum): ad celestem gloriam deducā
tur: pfectante domino nostro iusu christo: qui cum patre et spi
ritu sancto viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Prefatio sup Apocalypsum finit.

Nico. de lyra

Incipit exppositio yellera
blii Nicolai de lyra sup p̄fationē Hil
berti in libri Apocalypsis.

Onus q̄ pie volūt vine
re t̄c. q̄m effect⁹ effici
enti et op⁹ artifici sueni
en̄ rūdet. Artifici aut̄
qd̄ ē artifex auctorita
tes qd̄ misterio: sic erā
de efficiēte. Hilbert⁹ huic op̄i p̄mittēt
p̄fationē istā. Prio ipam determinat i
relatione ad artificē sine efficiēte auto
ritate. sed in relatione ad artificē sine
efficiēte misterio. ibi: Adit aut̄ iohes
et cōp̄lit t̄c. q̄m aut̄ artifex n̄ ē opans
en̄ ipetu: s̄ p̄cedēte dispositiōe: quā q̄
dē cōseq̄ opatio circa materiā: et ipaz
opationē iformat intētio ex pte agēt:
et mor⁹ ex pte op̄is: ad quē vñ q̄ sequi
tur ipm opatū in effectū. Primo del
mina de efficiēte sine artifice. in q̄tū
est disponēs. sed in q̄tū ē agens. ibi:
Reuelauit aut̄ tota trinitas. tertio d
materia actiōis. ibi: De q̄ reuelatione
hūc librū scri. t̄c. q̄rto de uētōe agēt.
ibi: Ut q̄s denunciata supplicia terrēt.
q̄nto de ipo opato. ibi: Ideo iste liber
inter reliq̄s scri. t̄c. sexto de mō actio
nis. ibi: Cū aut̄ iohāni h̄ in vīsōe fue
rūt reuelata. Et in his sex tāgūt q̄tū
or cause vna cū causato. efficiens aut̄
in q̄tū est de duplii differētia. s. dispo
nētis et agētis. Premittēt igit̄ expō
tor hūc libri. s. Hilbert⁹ in p̄ma pte isti
us p̄fatiōis: breue fideliū trāslationē
ex x̄bis ip̄i cōsolatoris x̄pi. subiliūgit
q̄liter de disposerit tribulatiōes futu
ras ecclesie reuelare. Et q̄ dispositiōis tra
tionabili rūdet rō cōueniēs: interserit
rōne q̄re de⁹ sic disposerit. ibi: Prote
rea vidēs de⁹ paltri. Tria igit̄ in hac
ptica pmo tāgūt. s. cōsolatio fidelū;
rō dispositiōis diuile: et ipa dispositiōis.
Dic g: L̄ es q̄ pte et iuste. i. religiose.
b. Colūt vi. i. x̄po. s̄c̄ dīc apl̄s. q̄. Li
mōth. iiiij. Persecutiōe patiēt.
c. Guxta il. Et. iiij. Fili acce. ad fui
tuē dei: cui fuitre regnare ē. o. Sta.
in iusticia firm⁹ et parat⁹ ad opa iusti
cie exercēda: Tob. v. Egressus tobias iuēit iu. stan. splēdiluz
p̄cinctū et q̄l paratū ad ambulādū. o. Et t̄tore. vt nibil qd̄
faciēdū ē negligas: Eccl. vij. Qui timet dūm nibil negligit.
f. Et p̄para ani. t. i. voluntate tua. g. Ad rēta. sustinēda: Ja
cobi. Itūs vir q̄ suffert tē. supple spōte. Et q̄re b̄ sit faciēdū.
subiliūgit. d. Tētatio nāq̄ ē vita hoīs sup terrā: Job. vij. Alia
līra: Ullīta ē vita hoīs sup terrā. q. d. b̄ ad b̄ pos̄ ē sup ter
rā: vt lāq̄ miles forūt et strēnu⁹ forūt sit in tētatiōib⁹. q̄. b̄

Incipit prefatio Hilberti pi
etraiensis in apocalypsis ioh̄is.
Onus q̄ pie volunt
viuere i christo (sicut
ait apl̄s) + psecutiōe
paciēt. Juxta illō: Fili
accedēs ad seruitutez
dei sta i iusticiar tōre: et p̄para a/
nimā tuā ad tētati onē. Lentatio
nāq̄ ē vita hoīs sup terrā. Ne at
fideles in his deficiāt cōsolat eos
dūs: at q̄ p̄fimat dices: + Globiscū
sū vsq̄ ad p̄sumatiōem sc̄i: et no
lite timere pusill⁹ grex. Propter
ea vidēs deus pater tribulatiō
nes quas passura erat ecclesia ab
apl̄is fundata sup petrā x̄pm: vt
minus timeāt. s. tribulatiōes. s. Dis
posuit. de⁹ paf. **O** Una. i. part. s. filio
et spūctō. eas reuelare. **O** Re
uelauit at. tri. t̄c. Hic tāglē de artū
fice in q̄tū est operās sine agens. et q̄
h actio s̄ solū requebat materia i q̄: s̄
cui: et subiungit. d. **O** Christo s̄m hu
manitatē. i. x̄po in q̄tū ē hō: et in q̄tū
est de⁹. ip̄e etiā sibi homini reuelauit.
Sed nōne aia x̄pi a tpe cōceptiōis sc̄i
uit oia q̄ de⁹? Despōsio. licet oia sc̄iuit
nō tñ ita limpide sic de⁹. ppter qd̄ cir
ca ea q̄ sc̄iuit aliqd̄ poterat a deo reue
lari sibi. **O** x̄ps x̄o iohāni p̄ an. io
hā. ec. reuelauit. **O** Eccl. s. alle spe
cialis. x̄p. vij. Ecclesiā q̄ sūt in asia.
s. generalis vniuersitē. **O** De q̄ reue
materialis. i. de qd̄ reuelat̄: vñ aggred
gatiōe. i. s. qd̄ reuelatiōib⁹. **O** Hūc
libri cōposuit. s. iohes. c. Una. i. qd̄
bac reuelatiōe. **O** Apocalypsis dr.
i. reuelatio. ab apo qd̄ ē re et calypsis
qd̄ est velamētū: q̄s reuelamentū vel
reuelatio: qz ibi multa reuelant. vñ
apocalypso ris: id ē qd̄ est reuelare.
qz h cōtinēt. **O** Que de⁹ reuelauit
t̄c. in tpe p̄mitiu. i. tpe fundatiōis et
plātatiōis sue. Et q̄nta. **O** Nūc. i. tē
pore moderno patiat̄. Et quāta.
O In nouissimis temporiibus anti
christi passura sit quando tanta erit
tribulatio vt si fieri pōt mo. et electi:
s. Et q̄ p̄bis et nūc. i. in aliquibus mēbris.
s. Et in futuro p̄mia sit suscepitura. **O** Hunc. q̄tū ad do
na gratie. In futuro. q̄tū ad dona glorie.
k. Et quos denunciata supplicia terrent. Hic tangit inten
tio reuelat̄is. **O** Promissa p̄mia sc̄i. qz h Bernardū: Co
sideratio p̄mij minuit vñ flagelli. Seneca: Spes premij sola
tūtū sit laboris. **O** Ideo iste liber t̄c. pphete nomine cense
tur. hic declarat de ipso opato. et p̄mo simplici. sc̄o el̄ exel
lētūt̄ respe

Wat. xxiiij. **O** Et q̄ p̄bis et nūc. i. in aliquibus mēbris.
s. Et in futuro p̄mia sit suscepitura. **O** Hunc. q̄tū ad do
na gratie. In futuro. q̄tū ad dona glorie.
k. Et quos denunciata supplicia terrent. Hic tangit inten
tio reuelat̄is. **O** Promissa p̄mia sc̄i. qz h Bernardū: Co
sideratio p̄mij minuit vñ flagelli. Seneca: Spes premij sola
tūtū sit laboris. **O** Ideo iste liber t̄c. pphete nomine cense
tur. hic declarat de ipso opato. et p̄mo simplici. sc̄o el̄ exel
lētūt̄ respe